

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 4/09-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí pléna 25. februára 2009 prerokoval návrh Okresného súdu Zvolen na začatie konania o súlade § 45 ods. 3 a § 62 písm. j) v spojení s § 22 ods. 5 a 6 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov s čl. 12 ods. 1 a čl. 36 písm. f) Ústavy Slovenskej republiky a takto

r o z h o d o l :

Konanie o návrhu Okresného súdu Zvolen na začatie konania o súlade § 45 ods. 3 a § 62 písm. j) v spojení s § 22 ods. 5 a 6 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov s čl. 12 ods. 1 a čl. 36 písm. f) Ústavy Slovenskej republiky **z a s t a v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bol 28. februára 2008 doručený návrh Okresného súdu Zvolen (ďalej len „navrhovateľ“ alebo „okresný súd“) na začatie konania o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) a čl. 130 ods. 1 písm. d) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa § 18 ods. 1 písm. d) a § 37 a nasl. zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z.

o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Navrhovateľ doplnil návrh na základe výzvy ústavného súdu písomným podaním zo 7. novembra 2008.

Z návrhu vyplýva, že navrhovateľ prerokúva v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 259/2004 vec A. B. (ďalej len „žalobkyňa“) proti žalovanému Okresnému súdu Galanta (pôvodne proti Okresnému súdu Šaľa) o zaplatenie 165 376 Sk s príslušenstvom z titulu bezdôvodného obohatenia, ako aj o zaplatenie ďalších nárokov.

Príslušná sudkyňa okresného súdu uznesením č. k. 12 C 259/04-118 z 8. novembra 2007 podľa § 109 ods. 1 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) konanie prerušila s tým, že postúpi ústavnému súdu návrh na zaujatie stanoviska - rozhodnutie o súlade § 45 ods. 3 a § 62 písm. j) v spojení s § 22 ods. 5 a 6 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 385/2000 Z. z.“) s čl. 12 ods. 1 a čl. 36 písm. f) ústavy.

Podľa návrhu sa žalobkyňa «... domáhala voči odporcovi Okresnému súdu Šaľa zaplatenia 165.376,- Sk s 9 % úrokom z omeškania ročne od 1. 10. 2004 do zaplatenia titulom bezdôvodného obohatenia za odpracovanú prácu pre odporcu od 28. 11. 2002 do 31. 1. 2004, za 10 mesiacov po 15.000,- Sk mesačne, spolu 15.000,- Sk, náhrady cestovného z N. do Š. a späť pri týždenných lístkoch v roku 2002 - 4 x 292,-Sk, v roku 2003 - 37 x 292,- Sk, v roku 2004 - 4 x 324,- Sk, spolu 13.268,- Sk, doplatenia funkčného platu za 5 dní neplateného voľna v januári 2003, doplatenia náhrady mzdy za 12 dní dovolenky na zotavenie za rok 2003 a doplatenie 13-teho platu za rok 2003 s 9 % úrokom z omeškania ročne od 9. 7. 2004 do zaplatenia.

Podaním zo dňa 7. 2. 2005 navrhovateľka upresnila druhú časť petitu tak, že žiada od odporcu 63.143,- Sk s 9 % úrokom z omeškania ročne od 9. 7. 2004 do zaplatenia, titulom mzdy za 5 dní neplateného voľna v januári 2003 vo výške 8.870,- Sk, doplatenia náhrady mzdy za 12 dní dovolenky na zotavenie za rok 2003 vo výške 24.564,- Sk a doplatenie 13-teho platu za rok 2003 vo výške 44.520,- Sk...

Navrhovateľka poukázala na to, že sudkyňou Okresného súdu Šaľa bola od 1. 1.

1997 na úseku občianskoprávnom (register C, D).

Rozhodnutím ministra spravodlivosti SR č. 22286/2002-410 zo dňa 11. 11. 2002 mala dňom 28. 11. 2002 pozastavený výkon funkcie sudcu z dôvodu vedeného disciplinárneho konania. Po dočasnom pozastavení výkonu funkcie sudcu navrhovateľka chodila do práce na Okresný súd Šaľa, kde vykonávala prácu podľa pokynov predsedu súdu, ktorá spočívala v samostatnej odbornej príprave právnych vecí pre ostatných sudcov. V rozvrhu práce na rok 2003 a 2004 navrhovateľka nemala určenú žiadnu náplň práce. Zákon č. 385/2000 Z. z., ani žiaden iný predpis neustanovoval, či má chodiť do práce alebo čakať na rozhodnutie disciplinárneho súdu v domácom prostredí. Disciplinárne konanie môže trvať aj dva roky.

V októbri 2003 navrhovateľka zistila, že nemá nárok na dovolenku na zotavenie za obdobie dočasného pozastavenia výkonu funkcie sudcu. Dovtedy čerpala 12 dní dovolenky, nakoľko chodila do práce. Disciplinárne konanie nebolo skončené. Za rok 2003 jej nevznikol nárok na dovolenku vôbec. Navrhovateľka adresovala na Ústavný súd SR sťažnosť na porušenie čl. 36 písm. f) Ústavy SR. Sťažnosť Ústavný súd SR odmietol, nakoľko navrhovateľka nebola oprávneným subjektom na podanie takéhoto návrhu. Navrhovateľka ďalej zistila, že podľa § 62 cit. zákona o sudcoch sa obdobie dočasného pozastavenia výkonu funkcie sudcu, neposudzuje ako výkon funkcie sudcu a podľa § 82 ods. 1 cit. zákona sa nezapočítava do práce. Navrhovateľka nevykonávala funkciu sudcu, nemala by nárok na príplatok k nemocenskému počas choroby podľa § 80, § 93 cit. zákona. Navrhovateľka tvrdila, že nemala chodiť do práce, ale čakať na rozhodnutie disciplinárneho súdu v domácom prostredí s 30 % funkčným platom. Opiera sa pri tom o § 23 ods. 1 cit. zákona, kde „výkon funkcie je nezlučiteľný s funkciou v inom orgáne verejnej moci“ so štátnozamestnaneckým pomerom, pracovným pomerom.

Oznámením prezidentovi SR zo dňa 22. 6. 2004 sa navrhovateľka vzdala funkcie sudcu z dôvodu odchodu do predčasného starobného dôchodku. Disciplinárne konanie bolo dňom 25. 6. 2004 zastavené podľa § 124 písm. c) cit. zákona...

Toho času je vec vedená voči odporcovi Okresnému súdu Galanta. Z jeho stanoviska je zrejmé, že Okresný súd Šaľa požiadal dňa 26. 5. 2004 Ministerstvo spravodlivosti SR o stanovisko, či je sudca s pozastaveným výkonom funkcie sudcu povinný chodiť do práce. Ministerstvo spravodlivosti SR listom z 10. 4. 2004 oznámilo, že podľa ich názoru táto

povinnosť existuje i keď so zníženým platom, ktorý je formou odmeny...

Bývalá sudkyňa A. B. mala pozastavený výkon funkcie sudcu z dôvodu vedeného disciplinárneho konania voči nej. Počas funkcie sudcu mala garantované práva vyplývajúce z článku 36 písm. f) Ústavy SR na spravodlivé a uspokojujúce pracovné podmienky a dovolenku na zotavenie. Po začatí disciplinárneho konania proti nej však musela vykonávať úkony podľa pokynov predsedu súdu, ktoré spočívali v samostatnej odbornej príprave právnych vecí pre ostatných sudcov, musela chodiť do práce a bola jej vyplácaná znížená časť sudcovského príjmu. Pracovné úkony, ktoré vykonávala nezodpovedali úkonom sudcu. Jej vykonávané úkony by zodpovedali pozícii justičného čakaťa alebo vyššieho súdneho úradníka, resp. vzťahu na základe pracovno-právnej zmluvy. V zákone o sudcoch a prísediach nie je upravené, či má sudca počas pozastaveného výkonu sudcu z dôvodu disciplinárneho konania pracovať alebo nepracovať. Rôzne súdy absentujúcu úpravu preklenuli iným výkladom (sudcovia iných súdov v takomto prípade nepracovali a poberali zodpovedajúcu krátenú časť príjmu).

Tým, že A. B. pracovala počas pozastaveného výkonu sudcu z dôvodu disciplinárneho konania, avšak nevykonávala funkciu sudcu zistila, že nemá nárok na dovolenku na zotavenie počas tohto obdobia vôbec, uvedené sa jej nezapočítalo do práce, nemala nárok na príplatok k nemocenskému počas choroby. Zákon tieto otázky neupravuje, rôznym výkladom kvôli absentujúcej úprave dochádza k porušeniu článku 36 písm. f) Ústavy SR, v jej prípade bola v inej pozícii než sudca, prácu vykonávala a nemala nárok na spravodlivé a uspokojujúce pracovné podmienky. Pracovné povinnosti si musela splniť avšak práva, ktoré by inak pracovníkovi v pracovnom pomere boli priznané, jej neboli priznané. Tým, že zákon o sudcoch a prísediach túto situáciu neupravuje, A. B. nemala právo na platenú dovolenku na zotavenie vôbec, hoci pracovala, to považujem za rozpor s článkom 36 písm. f) Ústavy SR.»

Na základe uvedených skutočností navrhovateľ navrhol, aby ústavný súd nálezom vyslovil „... nesúlada najmä § 45 ods. 3, § 62 písm. j) v spojení s § 22 ods. 5 a 6 zákona č. 385/2000 Z. z. v znení zmien a doplnkov o sudcoch a prísediach s čl. 12 ods. 1 a čl. 36 písm. f) Ústavy SR, ktoré garantuje nárok zamestnanca na platenú dovolenku na zotavenie v zákonom ustanovenej najkratšej prípustnej dĺžke a zaujal stanovisko o súlade zákona

č. 385/2000 Z. z. v znení zmien a doplnkov o sudcoch a prísediacich sústavou SR ohľadne neupravenej otázky v zákone týkajúcej sa výkladu, či sudca po dočasnom pozastavení výkonu funkcie sudcu, je naďalej povinný vykonávať prácu podľa pokynov predsedu súdu alebo má čakať na rozhodnutie disciplinárneho súdu v domácom prostredí.“.

II.

Podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy ústavný súd rozhoduje o súlade zákonov s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom.

Okresný súd podal 28. februára 2008 návrh ústavnému súdu ako oprávnený (procesne aktívne legitimovaný) subjekt – súd, v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou [čl. 130 ods. 1 písm. d) ústavy a § 37 v spojení s § 18 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde].

Z návrhu na začatie konania vyplynulo, že navrhovateľ namieta nesúlad ustanovení § 45 ods. 3 a § 62 písm. j) v spojení s § 22 ods. 5 a 6 zákona č. 385/2000 Z. z. s čl. 12 ods. 1 a čl. 36 písm. f) ústavy, keďže v ich dôsledku má dochádzať k porušeniu práva na zákonné zabezpečenie najkratšej prípustnej dĺžky platenej dovolenky na zotavenie sudcu, ktorému bol dočasne pozastavený výkon funkcie, aj napriek povinnosti aj naďalej vykonávať v období pozastavenia výkonu sudcovskej funkcie prácu na súde, na ktorom je pridelený. Žalobkyňa v konaní pred okresným súdom pritom uplatňuje právo na zaplatenie finančnej náhrady za päť dní neplateného voľna, ktoré musela v čase pozastavenia výkonu sudcovskej funkcie čerpať, keďže jej nebolo s poukazom na napadnuté ustanovenia zákona umožnené čerpať dovolenku na zotavenie.

Okresný súd ako navrhovateľ vychádzal zo znenia označených ustanovení zákona č. 385/2000 Z. z., ktoré bolo platné a účinné do 1. januára 2009 (teda aj v čase podania návrhu).

Podľa § 22 ods. 5 a 6 zákona č. 385/2000 Z. z. v znení platnom a účinnom do 1. januára 2009:

Sudca, ktorému je dočasne pozastavený výkon funkcie, má odo dňa pozastavenia nárok na plat vo výške 30 % základného platu. Takto poskytnutý plat sa zvyšuje o 10 % základného platu na každé vyživované dieťa, najviac však do výšky 50 % základného platu (ods. 5).

Ak sa dočasné pozastavenie výkonu funkcie sudcu skončí, doplatí sa sudcovi rozdiel, o ktorý bol jeho funkčný plat skrátený; to neplatí, ak bolo konanie, za ktoré bol sudcovi dočasne pozastavený výkon funkcie, úmyselným trestným činom, za ktorý bol právoplatne odsúdený, alebo mu bolo za konanie, za ktoré bol výkon funkcie sudcu dočasne pozastavený, uložené disciplinárne opatrenie (ods. 6).

Podľa § 45 ods. 3 zákona č. 385/2000 Z. z. v znení platnom a účinnom do 1. januára 2009 sudca má nárok na dovolenku na zotavenie za obdobie dočasného pozastavenia výkonu funkcie sudcu iba v prípade, ak sa toto obdobie bude posudzovať ako výkon funkcie sudcu [§ 62 písm. j)].

Podľa § 62 písm. j) zákona č. 385/2000 Z. z. v znení platnom a účinnom do 1. januára 2009 ako výkon funkcie sudcu sa okrem výkonu činností vyplývajúcich z osobitných predpisov zabezpečujúcich výkon súdnictva, ak tento zákon neustanovuje inak, posudzuje čas dočasného pozastavenia výkonu funkcie (§ 22), ak je sudcovi doplatený plat podľa § 22 ods. 5.

Zákonom č. 517/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 517/2008 Z. z.“), však došlo s účinnosťou od 1. januára 2009 k zmene ustanovení, ktoré sú premetom návrhu okresného súdu.

Zákon č. 517/2008 Z. z. zavádza okrem iného výslovnú právnu úpravu, ktorej absencia podľa názoru okresného súdu v konečnom dôsledku spôsobovala nesúlad napádaných ustanovení zákona č. 385/2000 Z. z. s čl. 12 ods. 1 a čl. 36 písm. f) ústavy.

Podľa čl. II bodu 17 zákona č. 517/2008 Z. z. je znenie ustanovenia § 22 ods. 7 zákona č. 385/2000 Z. z. takéto: „Sudca, ktorému je dočasne pozastavený výkon funkcie, má odo dňa pozastavenia nárok na plat vo výške 30 % základného platu. Takto poskytnutý plat sa zvyšuje o 10 % základného platu na každé vyživované dieťa, najviac však do výšky 50 % základného platu. Počas dočasného pozastavenia výkonu funkcie sudcu sa sudca nesmie zdržiavať na pracovisku s výnimkou času nevyhnutného na uplatňovanie nárokov sudcu vo vzťahu k jeho osobnému úradu.“

V konaní podľa čl. 125 ústavy postupuje ústavný súd v zmysle čl. 140 ústavy predovšetkým podľa všeobecných ustanovení § 18 až § 36 zákona o ústavnom súde a podľa osobitných ustanovení § 37 až § 41b zákona o ústavnom súde upravujúcich špecificky konanie o súlade právnych predpisov.

Podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 41a zákona o ústavnom súde:

Právny predpis, jeho časti alebo niektoré jeho ustanovenia strácajú účinnosť dňom vyhlásenia nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov (ods. 1).

Orgán, ktorý je povinný uviesť právny predpis do súladu v zmysle čl. 125 ods. 3 ústavy, je viazaný právnym názorom vysloveným v náleze ústavného súdu (ods. 2).

Stratou účinnosti, prípadne platnosti právnych predpisov na základe nálezu ústavného súdu sa neobnovuje platnosť právnych predpisov nimi zrušených; ak však išlo len o ich zmenu alebo o doplnenie, platí skorší právny predpis v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením (ods. 3).

Ak preskúmané právne predpisy stratia platnosť pred vyhlásením nálezu ústavného súdu, konanie sa zastaví (ods. 4).

Zo znenia § 41a zákona o ústavnom súde je zrejmé, že nález ústavného súdu v konaní podľa čl. 125 ústavy má vo vzťahu k preskúmaným právnym predpisom právne účinky ex nunc a predmetom abstraktnej kontroly ústavnosti zo strany ústavného súdu v tomto type konania môže byť iba znenie napadnutých právnych predpisov, ktoré je platné a účinné v čase rozhodnutia ústavného súdu.

Vzhľadom na túto skutočnosť rozhodol ústavný súd v súlade s ustanovením § 41a ods. 4 zákona o ústavnom súde (ktoré je vo vzťahu špeciality k ustanoveniu § 25 zákona o ústavnom súde), prihliadajúc aj k svojej doterajšej judikatúre v obdobných procesných situáciách (mutatis mutandis PL. ÚS 21/98, PL. ÚS 18/02), o zastavení tohto konania v dôsledku zmeny okresným súdom napádaného právneho predpisu (zákonom č. 517/2008 Z. z.) v časti, ktorá mala byť premetom posúdenia zo strany ústavného súdu.

Vzhľadom na skutočnosť, že okresný súd musí v konaní, v súvislosti s ktorým sa na ústavný súd obrátil, aplikovať znenie napádaného právneho predpisu platné v čase, keď došlo k právnym skutočnostiam relevantným na posúdenie oprávnenosti nárokov uplatňovaných žalobkyňou, prihliadajúc k svojej doterajšej judikatúre (napr. PL. ÚS 18/02, PL. ÚS 43/03) a na účel ustanovení čl. 130 ods. 1 písm. d) ústavy, § 109 ods. 1 písm. b) OSP a § 37 v spojení s § 18 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde, považuje ústavný súd za potrebné uviesť nad rámec dosiaľ uvedených dôvodov, že v zmysle jeho ustálenej judikatúry prezumpcia ústavnosti právnych predpisov a ústavná povinnosť orgánov verejnej moci interpretovať a aplikovať právne predpisy ústavne súladným spôsobom (čl. 152 ods. 4 ústavy) vylučujú vyslovenie nesúladu napadnutých ustanovení zákona v prípade, ak ich znenie umožňuje ústavne konformný výklad a aplikáciu (napr. PL. ÚS 15/98, PL. ÚS 22/06).

Zákon č. 385/2000 Z. z. v znení do 1. januára 2009 síce neobsahuje výslovnú úpravu otázky, „... či sudca po dočasnom pozastavení výkonu funkcie sudcu, je naďalej povinný

vykonávať prácu podľa pokynov predsedu súdu alebo má čakať na rozhodnutie disciplinárneho súdu v domácom prostredí...“, no z jeho ustanovení bolo možné metódami právneho výkladu odpoveď na túto otázku vyvodiť. Z ustanovenia § 62 zákona č. 385/2000 Z. z. aj v znení platnom do 1. januára 2009 jednoznačne vyplývalo, že za výkon funkcie sudcu treba s výnimkou ďalších prípadov taxatívne uvedených v písm. a) až j) považovať „*výkon činností vyplývajúcich z osobitných predpisov zabezpečujúcich výkon súdnictva*“ (v poznámke je odkaz najmä na Občiansky súdny poriadok, Trestný poriadok), t. j. výkon rozhodovacej činnosti sudcu vo veciach pridelených mu v súlade s rozvrhom práce realizáciou procesných úkonov podľa ustanovení procesných predpisov.

Prípadné ďalšie činnosti (činnosti administratívneho charakteru, právne analýzy a pod.) vykonáva sudca v rámci výkonu funkcie sudcu len pre potreby a v rozsahu realizácie vlastných procesných úkonov vo veciach, ktoré mu boli pridelené na prerokovanie a rozhodnutie. V prípade pozastavenia výkonu sudcovskej funkcie dotknutý sudca procesné úkony podľa ustanovení procesných predpisov vo veciach, ktoré mu boli pridelené na prerokovanie a rozhodnutie, nevykonáva. Preto z ustanovení zákona č. 385/2000 Z. z. (ani v znení účinnom do 1. januára 2009) nevyplývala pre sudcu, ktorý mal pozastavený výkon sudcovskej funkcie, povinnosť byť prítomný na súde, na ktorý bol pridelený, a vykonávať prácu – t. j. vykonávať činnosti patriace do rámca výkonu funkcie sudcu.

V danom kontexte je pre posúdenie súladu navrhovateľom označených ustanovení zákona č. 385/2008 Z. z. podstatné, že zmyslom a účelom základného práva podľa čl. 36 písm. f) ústavy je garantovať takú právnu úpravu pracovných podmienok zamestnancov, ktorá im zaistí primerané podmienky na uspokojenie vlastných potrieb, na oddych a na regeneráciu pracovnej sily. Nárok na najkratšiu prípustnú dĺžku platenej dovolenky na zotavenie možno z hľadiska právnej úpravy legitímne podmieniť skutočným výkonom práce pre zamestnávateľa počas stanoveného minimálneho obdobia, resp. ho možno krátiť za obdobia, keď zamestnanec nemal povinnosť alebo nemohol byť zamestnávateľovi k dispozícii a vykonávať prácu. V tomto smere možno právnu úpravu, ktorú navrhovateľ napáda, považovať za štandardnú a porovnateľnú s právnu úpravou v obdobných právnych predpisoch (zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov, zákon

č. 312/2001 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov).

Podľa § 32 ods. 1 zákona o ústavnom súde sa k odôvodneniu rozhodnutia pripája odlišné stanovisko sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. februára 2009